

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษา คือ เครื่องสื่อความหมายที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ช่วยให้มนุษย์ได้เข้าใจตรงกัน เป็นวิธีการในการแสดงให้ผู้อื่น ได้รู้ถึงความคิด ความรู้สึกและความต้องการของตน ด้วยการใช้อัญลักษณ์ที่ตกลงใช้ในกลุ่มชนนั้น ๆ อัญลักษณ์นั้นใช้อวัยวะในการออกเสียง ประเทศไทยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ประชาชนทุกคนจะต้องพูดเป็น และเข้าใจความหมาย โดยปรกติแล้วภาษาไทยจะเป็นภาษาที่ใช้พูด ใช้เขียนกันในโรงเรียน ครูและนักเรียนจะต้องใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535 : 3) ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นเครื่องมือในการแสวงหา ความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูล สารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์ วิจัยและสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการดำรง ชีวิตและความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทย คนไทยจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ต้องทำความเข้าใจและศึกษาหลักเกณฑ์ทางภาษาและฝึกฝนให้มีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร การเรียนรู้ การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กรมวิชาการ. 2545 ก : 1-6)

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและใช้มากในชีวิตประจำวัน สามารถใช้แสวงหาความรู้ วิชาการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และนำความรู้ที่ได้จากการอ่าน ไปปรับประยุกต์ใช้แก้ปัญหา เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต เสริมสร้างบุคลิกภาพ พัฒนาคุณภาพชีวิต สังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า (ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก. 2543 : 1) ได้มีนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้เช่น วรณีย์ โสมประยูร (2537 : 120) กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญ และจำเป็นมากในการดำรงชีวิต

ของคนในยุคปัจจุบัน เพราะวิทยาการต่าง ๆ ได้เจริญก้าวหน้าและเป็นไปอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารก็ยิ่งเพิ่มความสำคัญในธุรกิจการทำงานมากขึ้น จนสภาพของสังคมกลายเป็นสังคมข่าวสาร เนื้อหาสาระทางวิชาการ ข้อมูลต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจะต้องอาศัยการอ่าน จึงจะสามารถเข้าใจ และสื่อสารความหมายกันได้ พินิตนันท์ บุญพามี (2542 : 3) กล่าวว่า การอ่านมีความจำเป็นต่อชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เพราะการอ่านช่วยให้เราสามารถติดตามความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าได้ทันการ การอ่านจะช่วยเพิ่มประสบการณ์ ความรู้ ความคิดและวิจารณญาณให้คนเรามีความงอกงามทางวุฒิภาวะ วุฒิปัญญา และความสามารถ และกรมวิชาการ (2546 ก : 7) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ ช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนและการประกอบอาชีพ เพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนและพัฒนางาน เป็นเครื่องมือสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป ส่งเสริมให้คนมีความคิดและความฉลาดรอบรู้ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและบุคลิกภาพ

การอ่านจับใจความสำคัญ เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ การฝึกฝนการอ่านจับใจความทำให้ผู้อ่าน อ่านหนังสือเป็น นอกจากนี้ การอ่านจับใจความยังเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้ที่มีความรู้ สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข (สมถวิล วิเศษสมบัติ. 2525 : 73) ซึ่งนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความสำคัญไว้เช่น สมบัติ มหารศ (2523 : 43) กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญ ทำให้คนเรามีความฉลาด รอบรู้ และเป็นนักปราชญ์ได้ในอนาคต ดังนั้น ต้องให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ความพร้อมและพัฒนานิสัย การอ่านจับใจความบ่อย ๆ ย่อมทำให้เข้าใจความหมายของคำ จำได้ดีและอ่านได้เร็วขึ้น ตลอดจนเป็นการเพิ่มความสนใจในการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ วาวแวว โรงสะอาด (2530 : 38) กล่าวว่า ความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ นักเรียนที่อ่านไม่เข้าใจและจับใจความสำคัญไม่ได้ จะเบื่อหน่ายต่อการเรียน มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน รวมไปถึงไม่เกิดนิสัยรักการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะไม่ดีเท่าที่ควร ถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล (2539 : 55) กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญ นับว่าเป็นหัวใจของการอ่าน เพราะถ้าอ่านแล้วจับใจความสำคัญไม่ได้ ย่อมไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน หากต้องใช้ประโยชน์จากการอ่านนั้นก็จะต้องกลับมาอ่านใหม่ ทำให้เสียเวลา หากอ่านแล้วจับใจความได้ จำไว้หรือบันทึกไว้ได้ ก็จะใช้ประโยชน์ได้ทันที และแววมยุรา เหมือนนิล (2541 : 15) ที่กล่าวว่า การอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานสำคัญมากสำหรับ

การอ่านระดับสูงต่อไป เช่น ถ้านักเรียนจับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ คือ ไม่รู้เรื่อง ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิจารณ์ว่าเรื่องนั้นดีหรือไม่ดีได้เลย

ภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่านและการฟังเป็นทักษะการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ การพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออก ส่วนการดูเป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างพินิจพิเคราะห์ เลือกรับใช้คำเรียบเรียง ความคิด ความรู้ให้ชัดเจน ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามหลักภาษา การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องแสวงหาวิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม ต้องเอาใจใส่ผู้เรียนให้ได้รับการฝึกอ่านบ่อย ๆ และเมื่อฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะแล้ว จำเป็นต้องฝึกเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามระดับชั้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้อ่านที่ฉลาดและมีเหตุผล ดังที่ ชาวาล แพร์ตกุล (กัลยารัตน์ นันทโมศรี, 2535 : 16 ; อ้างอิงมาจาก ชัชวาล แพร์ตกุล, 2530 : 134) ได้กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าผู้อ่านไม่เข้าใจสิ่งที่ตนอ่าน ถึงแม้ว่าจะได้อ่านได้รวดเร็วเพียงใดก็ตาม ถือว่าเป็นการอ่านที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้น ครูควรฝึกทักษะการอ่านให้แก่เด็ก ซึ่งหมายความว่า ครูผู้สอนต้องมีสื่อวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายที่จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านจับใจ ความของผู้เรียน เช่น การสอนโดยใช้ชุดการสอน ใช้แบบฝึก ใช้คอมพิวเตอร์ ใช้เกมและเพลง และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537 : 27) กล่าวว่า การสอนที่ครูยังใช้หนังสือเพียงอย่างเดียวทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในวงจำกัด ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายไม่ชอบการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ออกสารประกอบการเรียนการสอน ชุดฝึกหรือแบบฝึกและสื่อผสมต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา เพราะสื่อเหล่านี้มีประสิทธิผลทางการเรียนโดยรวมดีกว่าสื่ออื่น ๆ

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองก๊กพิทยาคมที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเห็นได้จากผลการทดสอบความรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (โรงเรียนหนองก๊กพิทยาคม, 2552 : บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะสมรรถภาพทางการอ่านจับใจความสำคัญ ซึ่งหมายความว่านักเรียนส่วนใหญ่อ่านแล้วไม่เข้าใจเรื่องราวอย่างแท้จริง โดยชั้นที่มีผลการประเมินเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ตามลำดับ การที่นักเรียนยังไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้จะเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ต่อไป

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จึงได้วิจัยเพื่อพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองก๊กพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรุษิมย์ เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในการพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนหนองก๊กพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรุษิมย์ เขต 3 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 45 คน
2. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แบบฝึกทักษะ การอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 7 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เรื่อง หลักและกลวิธีการอ่านจับใจความสำคัญ

ชุดที่ 2 เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญนิทาน

ชุดที่ 3 เรื่อง การอ่านจับใจความข่าว

ชุดที่ 4 เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญเรื่องสั้น

ชุดที่ 5 เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญสารคดี

ชุดที่ 6 เรื่อง การอ่านจับใจความบทความ

ชุดที่ 7 เรื่อง การอ่านจับใจความบทร้อยกรอง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาสาระภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 การอ่าน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เวลาทดลอง 14 ชั่วโมง รวมเวลาสอน 7 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง กระบวนการสร้างแบบฝึก การอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองก๊กพิทยาคม ได้ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ

การอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง การอ่านที่มุ่งหาสาระของเรื่องหรือข้อความที่อ่าน ของหนังสือแต่ละเล่มว่า คืออะไร สามารถจับใจความ สาระสำคัญ แปลความให้เข้าใจตรงกับ ผู้เขียนที่ต้องการสื่อกับผู้อ่านได้ เข้าใจประเด็นของเรื่อง และเข้าใจจุดหมายสำคัญของเรื่อง นั้น ๆ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้ว สามารถตอบคำถามประเด็นต่าง ๆ ได้ เขียนสรุปใจความสำคัญได้ตรงกับเรื่องที่ตนอ่านได้

แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อให้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 7 ชุด คือชุดที่ 1 เรื่อง หลักและกลวิธีการอ่านจับใจความสำคัญ ชุดที่ 2 เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญนิทาน ชุดที่ 3 เรื่อง การอ่านจับใจความข่าว ชุดที่ 4 เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญเรื่องสั้น ชุดที่ 5 เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญสารคดี ชุดที่ 6 เรื่อง การอ่านจับใจความบทความ และชุดที่ 7 เรื่อง การอ่านจับใจความบทร้อยกรอง เพื่อให้ผู้เรียนอ่านได้ อ่านออกและอ่านเป็น และมีความสามารถในการสรุปใจความสำคัญจากหนังสือส่งเสริมการอ่าน และเกิดความเข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของผู้เรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เสร็จสิ้นลง ซึ่งเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบและความพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ

ประสิทธิภาพของแบบฝึก หมายถึง ประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหมายว่าจะเกิดการเรียนรู้เป็นที่พึงพอใจตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งมีความหมายดังนี้

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ของนักเรียนทุกคนที่ทำได้จากการทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อย ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ของนักเรียนทุกคนที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index) หมายถึง ค่าที่แสดงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยคำนวณจากคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้กระบวนการวิจัยตามแนวคิดการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญเพิ่มขึ้น

4. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย มีนิสัยรักการอ่านและมีคุณธรรม รู้รักสามัคคี ในการเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY